

PEDAGOGIKA SPOŁECZNA

Nr 3/4 (33/34), Rok VIII 2009

Lucyna Telka, Anna Walczak

DIALOG I MEDIACJA W WYCHOWANIU

Wychowanie charakteryzowane z perspektywy filozofii dialogu i pedagogiki społecznej jest punktem wyjścia do analizy relacji wychowawcy i wychowanka – jako współobecności, spotkania, towarzyszenia społecznego. Dialog jako rozmowa między wychowawcą i wychowankiem to budowanie siebie, uczenie się obu stron relacji, to wymiana i wzajemność, symetryczność relacji. Jednak w praktyce wychowania dialog bywa utrudniony lub nie ma miejsca. Mediacja jako rozmowa pomiędzy wychowawcami staje się propozycją do analizowania problemów, konfliktów, podjęcia refleksji nad praktyką.

Słowa kluczowe: wychowanie, relacja społeczna, dialog, mediacja.

DIALOGUE AND MEDIATION IN EDUCATION

Upbringing described from a perspective of philosophy of dialogue and social pedagogy is a starting point to relation analysis of an educator and a pupil – as a co-attendance, a meeting, a social accompaniment. The dialogue as a conversation between the educator and the pupil is a building of oneself, learning both sides of relations, an exchange and mutuality, symmetrical relations. However, in upbringing practice, the dialogue is often difficult or doesn't exist. Mediation as a conversation between educators becomes a proposal to examining problems, conflicts, undertaking a reflection on the practice.

Keywords: education, social relation, dialog, mediation.

Marta Kulesza

RODZINNE ZASOBY. NOWE MOŻLIWOŚCI W DIAGNOZIE I TERAPII RODZINY

Termin rodzinne zasoby funkcjonuje przede wszystkim w obszarach pedagogiki społecznej, pracy socjalnej i poradnictwa wychowawczego. Na rodzinne zasoby składają się zarówno indywidualne zasoby poszczególnych członków rodziny, systemowe zasoby, materialne zasoby jak i zewnętrzne systemy wsparcia rodziny. Termin rodzinne zasoby obrazuje inne spojrzenie na diagnozę sytuacji, warunków i możliwości rozwojowych dziecka i rodziny. Odchodzi od koncentracji na zaburzeniach funkcjonowania systemu rodzinnego a zwraca się w stronę pozytywów, zasobów, empowermentu, potencjałów i kapitałów. Rodzinne zasoby jest pojęciem, które łączy doświadczenia dawne ze współczesnymi, stanowiska polskiej pedagogiki społecznej H. Radlińskiej i A. Kamińskiego z zagranicznymi propozycjami F. Nestmanna, H. Petzholda. W artykule przedstawiona jest klasyfikacja rodzinnych zasobów w ujęciu różnych autorów. Przedstawione są najważniejsze teorie poradnictwa opartego na zasobach oraz możliwości praktycznego wykorzystania zasobów rodzinnych w pracy z dzieckiem i rodziną.

Słowa kluczowe: rodzinne zasoby, kapitał społeczny, kapitał ludzki, siły społeczne

FAMILY RESOURCES. NEW POSSIBILITIES IN FAMILY DIAGNOSIS AND THERAPY

The term of family resources expression appears above all in the areas of social pedagogics, social work, as well as educational guidance. Family resources consist of both the individual resources of each family member, system resources, material resources as well as outer systems of family support . The term of family resources pictures the diagnosis of situation, conditions and development possibilities of child and family from the different perspective. It departs from the focusing on dysfunction of the family system and turns to the positive aspects, resources, empowerment, potential and capital. Family resources combine both the old and contemporary experience, the point of view of Polish social pedagogics of H. Radlińska and A. Kamiński with the foreign schools of F. Nestmann and H. Petzhold. The article describes the classification of family resources by various authors. It shows the most important theories of guidance which is based on the resources and the possibility of practical use of the family resources when working with a child and family.

Keywords: family resources, resilience, empowerment, social capital, human capital and social forces

Ewa Wysocka

PROBLEMY ŻYCIOWE MŁODZIEŻY I MOŻLIWOŚCI ICH ROZWIĄZYWANIA. PODSTAWY KONSTRUOWANIA MODELU WSPIERAJĄCEGO ROZWÓJ

Artykuł stanowi teoretyczną i empiryczną analizę wybranych aspektów przeżywania życia w młodości: rozwojowe i społeczno-kulturowe determinanty procesu marginalizacji młodego pokolenia, problemy rozwojowe i życiowe młodych ludzi oraz postrzegane możliwości ich rozwiązania. Analizie empirycznej poddano niektóre czynniki opisujące sytuację życiową młodego pokolenia: typy problemów życiowych i rozwojowych oraz nastawienia wobec siebie i świata społecznego. Analizę kończą wnioski dotyczące ogólnego modelu działania wspierającego rozwój młodzieży.

Słowa kluczowe: młodość, młode pokolenie, problemy życiowe, problemy rozwojowe, nastawienia życiowe, model wsparcia

LIFE'S PROBLEMS BY YOUTH AND THE POSSIBILITIES OF SOLVING THEM. A BASIS FOR CONSTRUCTING THE MODEL OF ACTIVITY WHICH WOULD SUPPORT THE DEVELOPMENT

The article is a theoretical and empirical study of selected aspects of experiencing life at a young age such as developmental and socio-cultural determinants of the marginalization process faced by a young generation; developmental and life problems of young people; and the perceived possibilities of dealing with them. Empirical analysis was conducted aimed at examining some of the factors which characterize the life situation of a young generation: types of life and developmental problems, attitudes to themselves and the social world. In the final part of the study the author exposes conclusions concerning a general model of activity which would support the development of young people.

Keywords: young age, young generation, life problems, developmental problems, life attitudes, support model

ZDROWIE PSYCHICZNE GIMNAZJALISTÓW UCZĘSZCZAJĄCYCH DO „SZKOŁ Z KLASĄ” (BADANIA PORÓWNAWCZE)

W artykule przedstawiono i porównano zakres występowania zachowań ryzykownych wśród uczniów gimnazjów objętych programem „Szkoła z klasą” oraz nie biorących udziału w akcji. Zachowania ryzykowne podzielono na zachowania internalizacyjne, których wskaźnikiem są m.in. zaburzenia depresyjne, lękowe, poczucie nadmiernego stresu oraz eksternalizacyjne, wśród których wyróżnia się zachowania z obszaru agresji, przemocy, łamania norm społecznych, zachowań przestępczych oraz używania środków psychoaktywnych. Udział w akcji profilaktycznej „Szkoła z klasą” przyjęto jako czynnik chroniący, a tym samym obniżający zakres zachowań ryzykownych uczniów. W badaniu udział wzięło 100 uczniów „Szkoły z klasą” oraz 99 uczniów gimnazjum nie objętego akcją. Wykorzystano opracowaną przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie adaptację kanadyjskiego Kwestionariusza Ucznia HBSC (Health Behaviour in School-Aged Children, przygotowany przez Centre for Addiction and Mental Health w Toronto). Narzędzie zawiera 113 pytań i służy do badania stanu zdrowia psychicznego młodzieży. Analiza wyników wskazuje na istotnie niższy poziom nasilenia przemocy oraz wyższą ocenę szkoły, w tym bezpieczeństwa wśród uczniów biorących udział w akcji „Szkoła z klasą”. Wśród młodzieży nie biorącej udziału w „Szkoła z klasą” zaobserwowano istotnie wyższy wskaźnik dystresu oraz myśli samobójczych.

Słowa kluczowe: zachowania ryzykowne, zachowania internalizacyjne, zachowania eksternalizacyjne, program “Szkoła z klasą”

THE MENTAL HEALTH OF SCHOOL STUDENTS ATTENDING TO "SCHOOLS WITH CLASS" (COMPARATIVE ANALYSIS).

In the article the scope of the risky behaviours among the secondary school students is presented. The schools in which the program "School with class" (Szkoła z klasą) has been implemented are compared with the ones which has not participated in the campaign. Risky behaviours have been divided into internalising and externalising behaviours. To internalising behaviours belong: depression disorder, anxiety, feeling of excessive stress, while among externalising behaviours we can differentiate behaviours from the field of aggression, violence, breaking social norms, criminal behaviours, and using psychoactive substances. The participation in the prevention action “School with Class” was treated as the protective factor, which at the same time lowered the number of risky behaviours of students. 100 students who participated in the program, and 99 students from the control group took part in the research. The Canadian HBSC student questionnaire was used in the adaptation of the Institute of Psychiatry and Neurology (Instytut Psychiatrii i Neurologii). The tool contains 113 questions and is used to investigate the condition of the mental health of young people. The analysis of the results indicates that there was significantly lower level of violence and higher level of school evaluation and safety among students who participated in the campaign “School with Class”. Among the young people who did not participate in the campaign there was a significantly higher indication of distress and suicidal thoughts.

Keywords - risky behaviours, internalising and externalising behaviours, prevention action “School with Class”

FUNKCJA SPOŁECZNA WSPÓŁCZESNYCH INTERNATÓW I BURS SZKOLNYCH

Internaty i bursy szkolne są placówkami przeznaczonymi dla uczniów, którzy pobierają naukę poza miejscem zamieszkania. Pełnią trzy zasadnicze funkcje: opiekuńczą, wychowawczą i społeczną. Do niedawna funkcja społeczna internatów i burs rozumiana była jako zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie kształcenia. Obecnie funkcja ta została rozszerzona i obejmuje, poza wspomnianym zespołem zadań, również i inne potrzeby społeczne. Zmiany w funkcjonowaniu współczesnych placówek tego typu są wynikiem zmian zachodzących w państwie – gospodarczych, społecznych, ale przede wszystkim tych związanych z polityką edukacyjną państwa i decentralizacją systemu szkolnego. Można zatem mówić o rozszerzaniu społecznej funkcji internatów i burs szkolnych. Niniejszy artykuł przedstawia fragment badań prowadzonych nad społeczno-edukacyjnym funkcjonowaniem współczesnych internatów i burs szkolnych. Badania z zastosowaniem teorii ugruntowanej uzupełnianej metodami ilościowymi pozwoliły wyłonić te aspekty działalności placówek, które nie są powszechnie znane i stworzyć teorię średniego zasięgu.

Słowa kluczowe: internat, bursa, funkcja społeczna, teoria ugruntowana

THE SOCIAL FUNCTION OF CONTEMPORARY DORMITORIES AND BOARDING-SCHOOLS

Dormitories and boarding-schools are establishments destined for schoolchildren who go to school off the place of residence. They fulfil three basic functions: caring, educational and social. Until recently the social function of dormitories and boarding-schools was understood as satisfaction of social needs in the range of the education. Nowadays this function was enlarged and embraces, besides the mentioned set of tasks, the other social needs. Changes in functioning of contemporary establishments of this type are the result of changes that take place in the country - economic, social, but first of all connected with the educational policy of the country and with the decentralization of the school system. So one can say about widening of the social function of dormitories and boarding-schools. The article represents the fragment of the research conducted over social-educational functioning of contemporary boarding-schools and dormitories. Research with the use of the grounded theory completed with quantitative methods permitted to show such aspects of the establishments' activity which are not generally well-known, and to create the medium range theory.

Keywords: the dormitory, the boarding-school, the social function, grounded theory

Ewa Tokarczyk

NARKOTYKI A KIEROWANIE POJAZDEM

W Polsce dramatycznie rośnie liczba kierowców prowadzących pod wpływem narkotyków. W pracy przedstawiono problem kierowania pojazdem pod wpływem środków odurzających innych niż alkohol w świetle prawa w Polsce oraz opisano wpływ środków odurzających na sprawność i zachowanie się kierowcy w ruchu drogowym. Zasadniczą część pracy stanowi prezentacja różnych podejść do oszacowania rozmiarów zjawiska.

Słowa kluczowe: kierowca, narkotyki, prawo, profilaktyka.

DRUG ABUSE AND DRIVING

In Poland, the number of drivers who drive under the influence of drugs has dramatically increased. The thesis present issues connected with driving under the influence of drugs, other than alcohol according to the Polish law, describing also the influence of these substances on drivers' efficiency and road behavior.

The main part of the study presents different approaches to estimating the scale of the problem.

Keywords: driver, drugs, law, prevention.

WZORCE MEDIALNE W KSZTAŁTOWANIU AGRESJI DZIECI I MŁODZIEŻY

Przedstawiciele środków masowego przekazu utrzymują, że wpływ mass mediów na postawy oraz zachowanie odbiorców nie został udowodniony i nie sposób oddzielić go od innych czynników wywołujących agresję, brutalizację, a także wulgaryzację zachowań społecznych (w szczególności dzieci i młodzieży). Wydaje się dziwne, że media zaprzeczają, iż mają wpływ na widzów, czytelników czy słuchaczy, choć głównym źródłem ich finansowania jest reklama, za którą wielkie firmy płacą mnóstwo pieniędzy. Po co miałyby to robić, skoro media nie mają jakoby żadnego wpływu na swoich odbiorców.

Środki masowego przekazu oddziałując na uczucia szczególnie dzieci, wywołują silne przeżycia emocjonalne, spowodowane oglądaniem nie tylko scen grozy, okrucieństwa w filmach, ale także innych programów zawierających treści o dużym napięciu dramatycznym. Świat w wielu filmach prezentowanych przez telewizję, czy na kasetach wideo ukazywany jest jako środowisko ludzi, w którym panuje kult pieniądza, bezwzględność, cynizm. Dzieci bardzo wcześnie oswajają się z widokiem krwi, tortur, zbrodni, a także scen tylko z pozoru obojętnych, w rzeczywistości jednak silnie oddziałujących na ich układ nerwowy. Uczucia, jakich doświadczają młodzi odbiorcy przekształcają się często w długotrwałe stany ogólnego zmęczenia i rozdrażnienia, powodują zniechęcenie, agresję.

Badania, które przeprowadził Andrzej Bałandynowicz wskazują, że przemoc w mediach przyjmuje coraz bardziej brutalne, podstępne i perwersyjne formy. Zjawisko to jest widoczne w nowych nośnikach informacji (multimedia elektroniczne, portale informacyjne, fora dyskusyjne). Pojawiają się również niezwykle subtelne i trudne do uchwycenia manipulacje mentalne, łamiące kod etyczny odbiorców. Eliminacja tych zagrożeń, szczególnie powinna dotyczyć ochrony małoletnich przed szkodliwymi treściami prezentowanymi w środkach masowego przekazu.

Słowa kluczowe: agresja, wulgaryzacja języka, przemoc, brutalizacja obyczajów, kontrola wewnętrzna.

MEDIA STANDARDS IN SHAPING OF CHILDREN AND YOUTH AGGRESSION

Mass media representatives claim that the impact of mass media on attitudes and conduct of a mass media on audience has not been proved and cannot be separated from other factors provoking aggression, brutalization and vulgarization of social behaviour (in particular among children and young people). It seems strange that the media deny having influence on viewers, listeners or readers, with their main source of financing being advertising for which large companies pay such huge amounts of money. What sense would it make to spend the money if the media reputedly do not affect their audience in any way.

By affecting the feelings of children in particular, mass media evoke strong emotional experiences, resulting from watching not only sights of terror and cruelty shown in films, but also other programmes containing content of high dramatic tension. In many television or video films the world is depicted as a community of people with prevailing ruthlessness, cynicism and the worship of wealth. It is very early that children get accustomed to the sight of blood, torture, crime and seemingly neutral scenes, which as a

matter of fact very strongly affect their nervous system. Emotions experienced by young viewers are often transformed into long lasting states of general fatigue and irritation, causing discouragement and aggression.

Research conducted by Andrzej Balandynowicz shows that violence in the mass media assumes increasingly brutal, treacherous and perverted forms, which is also noticeable in new information carriers (electronic multimedia, information portals, discussion forums). In addition, there appear extremely subtle and difficult to notice mental manipulations which break the ethical code of the audience. Elimination of these risks should first of all involve protecting juveniles against harmful mass media content.

Keywords: aggression, vulgarization of the tongue, violence, brutalization of customs, internal control.

SYTUACJA SPOŁECZNA KOBIET A ICH PREFERENCJE ZAWODOWE

Współcześnie, w naukach społecznych utrzymuje się tendencja do podejmowania problematyki społeczno-zawodowego funkcjonowania kobiet (Strykowska, 1992; Reszke, 1997; Golińska, Dudek, 2008). Taki stan rzeczy wynika przynajmniej z dwóch powodów. Po pierwsze, kobiety (mimo powszechnej dyskryminacji) zaczynają realizować się na płaszczyźnie życia zawodowego, a zatem problem ten nabiera walorów poznawczych. Po drugie, analiza przeszkód, które uniemożliwiają kobietom godzenie obowiązków zawodowych z rodzinnymi jest ważna ze względu na praktyczny aspekt badań. Szczególnego znaczenia nabiera ta swoista dwuetatowość w odniesieniu do kobiet preferujących zawody stereotypowo właściwie mężczyznom. Prezentowane dociekania koncentrowały się głównie wokół następujących zagadnień: czy wykonywanie zawodu zgodnego, bądź niezgodnego ze stereotypem płci różnicuje kobiety w zakresie funkcjonowania społecznego. Analizowano funkcjonowanie businesswoman oraz nauczycielek (por. Strykowska, 1992). Wyniki badań ujawniły, że zbiorowości te są zróżnicowane pod względem większości analizowanych cech oraz, że aspekty sytuacji rodzinnej badanych kobiet, zwłaszcza takie jak: liczba członków rodziny pracujących zawodowo oraz posiadanie partnera warunkują poziom ich funkcjonowania. Wykazano także tendencję do dodoświadczania konfliktu ról rodzinnych i zawodowych, mimo że stosunek otoczenia społecznego do badanych kobiet był najczęściej przychylny.

Słowa kluczowe: zadowolenie, praca zawodowa, stereotypy, relacje interpersonalne, business-woman, hierarchia wartości.

SOCIAL SITUATION OF WOMEN BUT THEIR PROFESSIONAL PREFERENCES

Nowadays, social and occupational functioning of women is recognized as one of major issues in the social sciences (Strykowska, 1992; Reszke, 1997; Golińska, Dudek, 2008). There are at least two reasons for this tendency. Firstly, despite widespread gender discrimination, more and more women find fulfillment in their working lives, which makes the issue an interesting research subject. Secondly, the analysis of barriers women encounter while juggling work and family responsibilities has its practical implications. Such “double shift work” is of particular importance with respect to women who prefer occupations traditionally considered “male”. The present study was focused mainly on the question of possible differences in social functioning of woman choosing careers consistent or inconsistent with the gender stereotype. The functioning of businesswomen and teachers was compared (cf: Strykowska, 1992). The study revealed differences regarding most of the analyzed characteristics between the two groups. Furthermore, a level of respondents, functioning turned out to be determined by some aspects of their personal life, particularly the number of family members in employment and the fact of having a partner. Although the attitude of the social environment was generally favorable towards the women, they tended to experience conflict between their family obligations and demands of work.

Keywords: satisfaction, career, stereotypes, interpersonal relationship, businesswoman, hierarchy of values.